

Прапор під самими зорями

Яна СТАДІЛЬНА

Гора – символ здійсненої мети. Сходження свідчить про ваш упертий рух у напрямку до цілі. Саме з підкоренням вершини можна порівняти нелегку роботу з відродження «Гуцульської піраміди», як її називають в Україні. Або «Білого слона», як її називають у Польщі. Йдеться про унікальну астрометеорологічну обсерваторію на Чорній горі (нині – Піп Іван). Чимало таємниць зберігає це давнє карпатське святилище. Дивовижна фортеця – одна з них.

66

Старожил села Буковець Микола Шкрібляк згадує: «Я видів, як будували будинок-обсерваторію на Попівані. Наші люди ніколи не казали Піп Іван, а Попіван. Той великий камінний будинок був на полонині Шірбишіного Івана з Ісенова. Она дісталася їму від икогос Микити тай Анночки тоже з Ісенова. Обсерваторія збудована руками наших гуцулів. Каміні, пісок, цімент і воду наші люди кіньми возили тай на плечах носили. То була дуже тіжка робота. На тим будинку був мідний дах. Він блишшевси на сонци як золотий, так шо здалеку було їго видко» (Зі статті кандидата історичних наук Ярослава Зеленчука «Гуцульська піраміда» на горі Піп Іван»).

Рік 2015-й

Автобус зупиняється у Верховині – серці Гуцульщини. У добру погоду звідси видно вершину Попа Івана, а крізь бінокль можна розгледіти й обсерваторію. Делегацію польських експертів, представників дипломатичного корпусу, канцелярії Сейму, Генерального консульства РП у Львові, Міністерства культури і національної спадщини, Малопольського та Підкарпатського воєводств радо зустрічає українська сторона: вигуки, обійми... Тут усі з усіма знайомі, бо зазвичай із новачків – одна-дві людини. Решта вже багато разів бували і

тут, і на горі. Усі вони однодумці. Люди, які крок за кроком уже багато років фанатично здійснюють своє сходження до заповітної мети – надати друге життя незвичайній споруді на висоті 2028 метрів над рівнем моря.

Це найамбітніша частина масштабного українсько-польського проєкту, який сім років здійснюється під патронатом президентів України та Польщі спільними зусиллями двох національних університетів – Варшавського та Прикарпатського. Божевільні романтики та ентузіасти зуміли пройти чимало кіл. Вони змогли спочатку переконати себе, а потім інших, зокрема й владу двох країн, що

настав час відібрати унікальну будівлю в снігів і мародерів. Керівництво Варшавського та Прикарпатського університетів довели українським чиновникам, а також їхнім колегам у Євросоюзі: не варто прирікати «Гуцульську піраміду» на смерть. Вона потрібна студентам і вченим двох країн.

Перемовини, стоси документів, сотні дозволів, архітектурні плани, кошториси... І десятик сходжень. Щодо того, на якій відстані від кінцевого результату нині перебувають учасники проєкту, вони жартують: десь на рівні полонини Веснарка. «Якої полонини?» – питаєте ви. Про це буде далі.

Ну, а напередодні чергового підкорення Попа Івана – кількогодінна експертна нарада. Це й підбиття підсумків. І складання планів. І дискусії та щирі сподівання, що на все задумане стане грошей.

– Ми з вами виконали перше завдання, яке поставили перед собою чотири роки тому: не допустити подальшого руйнування об'єкта, – зазначає, відкриваючи чергове засідання у Верховині, ректор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Ігор Цепенда. – Дахи над головним корпусом, над господарським приміщенням та ротондою дали нам змогу законсервувати об'єкт. Тепер на нас чекає наступний етап.

– Щоб вести подальші роботи, нам треба закінчити розробку проєктної

Володимир Чернецький, Ян Маліцький, Ігор Цепенда, Ігор Олійник

документації, – констатує голова постійнодіючої комісії з питань промисловості, архітектури, ЖКГ Івано-Франківської обласної ради Ігор Олійник, наголошуючи на важливому політичному аспекті проекту та його нинішній актуальності. – Адже це єдина спільна гуманітарна справа, яку рік у рік окремим рядком записують у «Дорожній карті українсько-польських відносин».

– Ми вже готуємо команду науковців, котра в обсерваторії житиме і працюватиме, знатиме, що тут робити і як, – розповідає уповноважений ректора Варшавського університету, директор Студії Східної Європи Ян Маліцький. – Ми робимо все для того, щоби «Білий слон» не тільки де-юре, а й де-факто перестав бути нічим. Щоб тут не можна було мародерствувати, малювати на стінах, видобувати з них цеглу й забирати собі. Якщо все вдається так, як ми плануємо, незабаром запрацює не тільки цілодобовий пост рятувальників, а й постійний персонал. Не більше 25 осіб. Не треба багато людей для того, аби колишня обсерваторія стала найбільшим науково-дослідним об'єктом в Україні й загалом у Центральній Європі. Сподіваюся, 28 липня 2018 року ми піднімемося на вершину для його офіційного відкриття.

– Кількість туристів щорік збільшується, й тому рятувальна служба є однією з серйозних складових нашої спільної справи, – заявляє начальник управління Державної служби з надзвичайних ситуацій в Івано-Франківській області Володимир Чернецький. – Нині гірничорятувальна служба базується у Верховині. Час прибуття наших рятувальників до Чорногірського хребта – від 4 до 5 годин. Безпосередньо перебуваючи в горах, ми витратимо менш як годину на те, щоб дістатися місця для надання допомоги туристам. Ми планували ще торік розпочати цілодобове чергування вахтовим методом у підготовлених для нас приміщеннях обсерваторії. Але з об'єктивних причин цього не сталося. Збираємося реалізувати наш план у 2015 році.

Рік 1935–й

Ідея будівництва обсерваторії на горі Піп Іван належить генералу Речі Посполитої, інженеру Леону Бербецькому. Саме він озвучив її від імені Ліги протиповітряної оборони Польщі. А також запропонував директору астрономічної обсерваторії Варшавського університету Міхалу Камінському організувати роботу під зоряним небом Карпат. Однак університетських коштів для реалізації цього амбітного проекту було замало. Й тоді ліга взяла фінансування на себе, тим паче що польські військові планували також використовувати цей об'єкт у своїх цілях. Навіть є версія, що саме військове призначення

фортеці було основним, а астрономи та телескопи мали слугувати лише прикриттям.

Так чи інакше, суперечок було багато. Зокрема, активно обговорювалося питання, де саме будувати об'єкт – на Говерлі чи на Попі Івані. Кажуть, Леон Бербецький особисто вказав місце, де має стояти майбутня обсерваторія, і керівництво Ліги протиповітряної оборони оголосило відкритий конкурс на розробку проекту її будівництва.

Перші проекти відхилили, й лише в підсумку другого закритого конкурсу журі схвалило пропозицію колективу архітекторів Яна Погоського й Казимира Марчевського, яка, на думку ліги, найбільше відповідає її вимогам. А саме: використання місцевого будівельного каменю, раціональність, гармонія будови з навколишньою природою, а головне – урахування дуже суворих кліматичних умов карпатського високогір'я. Недарма пізніше покинута людьми обсерваторія дістала назву «Білий слон» – через майже цілковите обмерзання в зимовий період та перетворення на фантастичний льодовий замок.

– Це був проект у модному стилі, що нагадував архітектурну школу Ллойда Райта, – розповів «Вічу» Ян Маліцький. – Ця школа пропагувала концепцію «органічної архітектури», ідеалом якої були цілісність і єднання з природою. А форма будівлі мала визначатися її специфічним призначенням і унікальними умовами довкілля.

І ось восени 1935 року на вершині гори силами місцевого населення було зібрано майже 1500 кубометрів каменю для майбутньої споруди. Й на «будівництві століття» почали працювати сотні гуцулів з усіх навколишніх сіл, а також польські військові.

Як пише кандидат історичних наук Ярослав Зеленчук, «більше двох разів за літній день ніхто не міг доставити будівельні матеріали. За одну доставку вантажу платили 12 злотих (за день можна було заробити 24 злотих), і це притому, що 1 день роботи лісоруба коштував до 5 злотих, косаря – 2 злотих, гормадінниці і сапанниці – 1 злотий. Шкіра з куниці коштувала – 120 злотих, корова – 100–150 злотих, 100 кілограмів кукурудзи – 20 злотих, велика хустина – 20 злотих. Іздових, котрі везли цеглу чи цемент, ніхто не

Ротонда з автографом (1938 рік)

супроводжував, а тих гуцулів, які везли цінні товари (скло, провізію, ковдри, полотно), постійно супроводжували польські військові. Кількість людей, задіяних у будівництві, постійно змінювалася залежно від пори року та погоди. Найбільш затратною та трудомісткою в будівництві була доставка вантажів. Так, 1 мішок цементу коштував 6 злотих, а доставити його на гору коштувало 12 злотих. Один кубічний метр деревини коштував 1 злотий, а доставити його на гору – 12 злотих. Загалом на будівництво обсерваторії із залізничної станції Ворохта до гори Піп Іван (близько 70 кілометрів) було доставлено майже 800 тонн будівельних матеріалів».

Рік 2012–й

4 вересня на вершину гори підняли перший будівельний вантаж і бригади робітників. Сказати, що початок відродження «Гуцульської піраміди» в Україні був фантастикою, це нічого не сказати! Адже 70 років обсерваторія була нікому не потрібна. Її руїни вали вітри, дощі, сніги й... люди.

Крутий хребет. Скажені вітри. Чималі гроші. А ще спротив місцевого населення і туристів, які вирішили, що якісь багатії хочуть побудувати тут готельно-ресторанний

Каркас горища в роботі (вересень 2012 року)

комплекс. Роботу було проведено титанічну. І от нарешті тут з'явилися дерево та цегла для першого етапу – консервації об'єкта.

Ян Маліцький не міг стримати сліз, коли після багаторічного «сходження» по кабінетах чиновників обох країн вийшов на вершину і побачив, що зробили українські будівельники менш як за 20 перших днів відновлення! Це були повністю закладені цеглою вікна обох поверхів, частково відновлені дерев'яні перекриття. Паралельно тривала активна підготовка до накриття споруди дахом. Виглядало все, як справжнє диво: занедбана фортеця зі смітника й громадського туалету дивовижним чином перетворювалася на будмайданчик.

Бригади мінялися кожні 5-6 днів. «Коли погода хороша, нема ні перекурів, ні вихідних», від душі сміялися наші хлопці, дивлячись, яке враження справила їхня праця на одного з ідейних натхненників проекту. Адже процес підняття на гору будівельних матеріалів, навіть за допомогою ГАЗ-66 замість гуцульських конячок, не став набагато простішим, ніж у 1935 році. Не кажучи вже про те, що він стовідсотково не став дешевшим.

Станом на кінець 2012 року було вичищено для житлових потреб робітників кімнату котельні. Для запобігання засніженню замуровано вікна та інші отвори приміщень, де встановлено нове перекриття та підлогу. Частково демонтовано зігнули підлогу-перекриття другого поверху і замість нього встановлено нове, повністю встановлено перекриття третього поверху й зведено каркас даху. Дах над встановленими дерев'яними перекриттями зашили мідним листом.

Цей мідний дах – робота, яка й досі є найдорожчою з тих, що вже зроблені на Попі Івані. Але для іде-

Такий вигляд має «Білий слон» з грудня по квітень

ологів проекту вона безцінна. Бо ця мідна бляха стала своєрідним символом відродження.

Рік 1938–й

За два роки на третій за висотою вершині гори Чорногірського хребта зросла будівля у формі дзеркального відбитка латинської літери L. Товщина стін, складених із вапнякових блоків, становила 1,5 м. Всього в обсерваторії було 43 приміщення і 57 вікон.

Двосхилий дах був накритий... так, саме мідною бляхою, котра, як золото, сяяла в сонячних променях і вражала гуцулів.

А два поверхи зі східного боку і п'ять рівнів будівлі із західного надали споруді величозного й неприступного вигляду фортеці. З південного боку обсерваторії розташувалася ротонда з астрографом. Головний астрономічний інструмент із об'єктивом 33 сантиметри в діаметрі був замовлений у Шотландії. Цей прилад ще восени 1937-го доставили до Польщі та транспортували на гору. Крім астрографа, з Единбурга надійшло ще кілька вимірвальних приладів.

Тоді за значущістю обсерваторія на горі Піп Іван посідала друге після французької (в Піренеях) місце в Європі і шосте у світі. Рух телескопа забезпечували двигуни, автоматично регульовані спеціальним хронометром із секундними контактами. Астрограф розміщувався в куполі діаметром шість метрів, який також повертали електродвигуни. Кризь отвір у куполі проводили астрономічні спостереження.

Тож настав день офіційного відкриття та освячення обсерваторії.

З цього приводу на гору Піп Іван прибули офіційні особи. Керував обсерваторією уродженець села Микуличин Владислав Мідович. Він був фанатом своєї справи. Утім, як і всі, хто «спалахував» і жив цим

проектом. Мідович оселився в обсерваторії разом зі своєю дружиною Антоніною та п'ятирічним сином Яцеком.

Після урочистостей відбувся огляд приміщень будівлі та прийом гостей із Варшави. Як і в день відкриття, так і надалі заходити до будівлі можна було тільки за перепустками, підписаними директором Державного метеорологічного інституту у Варшаві. Обсерваторія приступила до роботи. На жаль, тривала вона лише 14 місяців.

Рік 2015–й

Від Верховини до Шибеного, звідки починається підйом на гору Піп Іван, веде мальовнича дорога між гірською річкою і скелями. Як на мене, це найкрасивіше з місць у підніжжя Карпатських гір. Тому саме тут бездоріжжю щиро радієш, бо мала швидкість автобуса дає змогу довше милуватися краєвидами, що паморочать голову. «Край, забутий Богом і людьми», – жартують про цю казку місцеві жителі.

За кілька кілометрів до точки нашого сходження – прикордонники і шлагбаум. 1936 року Піп Іван стояв на самому кордоні з Чехословаччиною. З березня 1939-го тут проходив кордон між Угорщиною та Польщею, а з 17 вересня 1939-го – між СРСР та Угорщиною. У 1945 році з приєднанням Закарпаття кордон перемістився далі, однак ця місцевість все одно вважається прикордонною зоною, бо за декілька кілометрів – сучасний кордон із Румунією.

Сходження, яке триває тричотири години, зазвичай починається бадьоро й весело. Але вже через кілька десятків метрів розмови змовкають і чути лише гучне дихання... У першопроходців саме тут падає бойовий дух. Рятують його перша зупинка через кілька сотень метрів

біля невеликої каплички в лісі над дорогою.

За роки участі в проєкті відновлення обсерваторії у його учасників з'явилися свої традиції. Це одна з них.

Щоразу тут поминають усіх однопідприємців, шлях яких до другого відкриття «Білого слона» було перервано передчасною смертю. Зокрема, друзів України, які загинули в катастрофі літака президента Леха Качинського під Смоленськом. Молитва на двох мовах, і знову в дорогу. Попереду найскладніша ділянка сходження, яка веде на найкрасивішу полонину Веснарка.

Полонина – це приблизно перша третина підйому на вершину. З неї крокуємо мальовничою стежкою в ліс. Ця частина шляху крізь хащі легка і приємна, до того ж вінчає її ще одна з таємниць Попа Івана – озеро Марічейка.

Достатньо одного погляду, й картина чорної дзеркальної гладі одного з найбільших високогірних озер Карпат (площа якого майже 7 квадратних кілометрів) назавжди лишається в серці. За ще однією традицією на зворотному шляху найвідчайдушніші учасники експедиції купаються у крижаній воді. Кажуть, купання в озері Марічейка принесе їм здоров'я та шалений успіх.

Але зараз ми рухаємося вперед, і перед нами остання третина тернистого шляху до обсерваторії – крутий серпантин. Лише в самому його кінці, буквально на останніх десятках метрів, очам нарешті відкривається мета нашого сходження – «Гуцульська піраміда».

Першу важку частину до полонины Веснарка й останні метри шляху зазвичай всі долають пішки, однак для підстраховки тих, чия фізична форма не дає можливості підкорювати такі складні гірські маршрути, зі швидкістю, рівною швидкості пішого (швидше тут їхати просто неможливо), вершини можна дістатися й

кузові ГАЗ-66. Хто думає, що це для слабаків, той помиляється! Можливо, тілом. Але не духом. Адже автопідйом за відчуттями та емоціями є не менш екстремальним, ніж піший. Майже завжди на колеса вантажівок надягають ланцюги. Без них навіть на зниженій передачі машини буксують і не можуть рухатися вгору.

Рік 1939-й

У Мідовича був спеціальний конверт з інструкцією, що робити в разі війни. Найперше слід було спалити таємну канцелярію, знищити все обладнання, яке не встигли вивезти, щоб ворог не міг його використувати на свою користь, виплатити тримісячну зарплату працівникам.

– Канцелярію він знищив, частину астрономічного обладнання теж. Але інструкцію виконав не повністю й не розбив астрограф, – розповів «Вічу» Ян Маліцький. – Він зробив дерев'яну скриню, вистелив її сіном і сховав прилад туди. Потім, перед тим як зійти на угорську сторону, дав гроші завгоспу обсерваторії Юрі Чорному. Ще він дав йому пістолет і запас набоїв, наказавши стріляти в кожного, хто намагатиметься ввійти в обсерваторію. Головні ключі від дверей будівлі Мідович забрав із собою.

Однак Юра Чорний придумав дещо краще за стрільбу з пістолета. Щоб відлякати НКВС від охоронюваного ним об'єкта, він узяв польський прапор, розірвав його навпіл, білу частину сховав, а червону повісив. І коли 18 вересня 1939 року червоноармійці дісталися обсерваторії, то побачили... червоний прапор.

– Вони подумали, що тут стався бунт і обсерваторія вже належить Советам, – сміється Ян Маліцький. – Тому незвані гості постріляли по зображеннях польських орлів на фасаді й пішли геть. Ну, а велика гру-

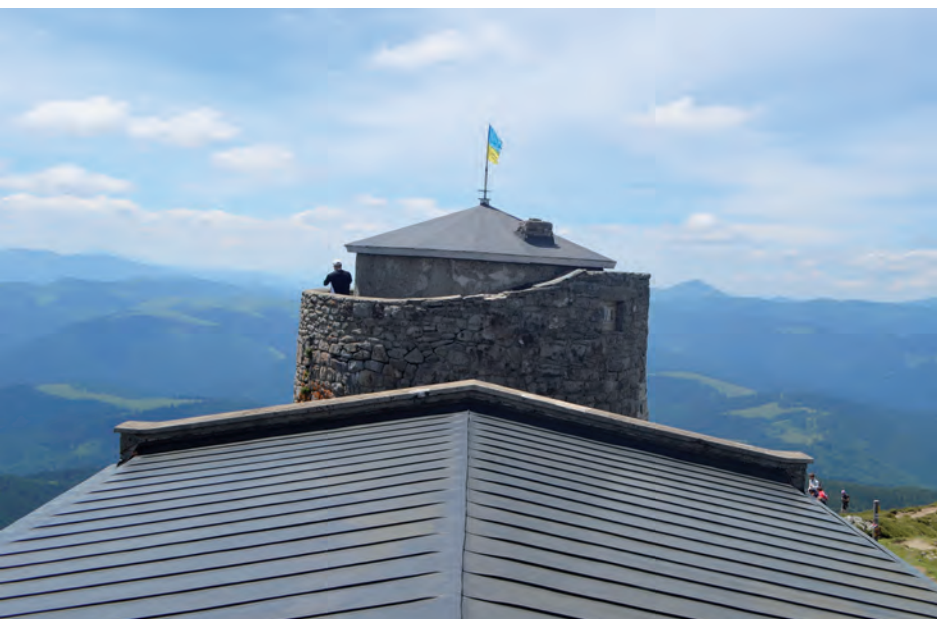
па людей на чолі з Юрою Чорним продовжувала жити в обсерваторії ще кілька років, доки на територію не ввійшли угорські війська. Угорці зробили з «Гуцульської піраміди» прикордонну фортецю, яка протрималася до 1944 року.

– Мідович емігрував до Угорщини. Мешкав у Індонезії, Австралії. Завжди із собою він возив два ключі, – продовжив свою розповідь директор Студії Східної Європи. – Коли Мідович помирав, то передав їх своєму учневі професору Крайнеру з настановою, що він має вручити ці ключі Варшавському університету. Я бачив ці ключі, ми їх навіть позичали на виставу у Варшавському університеті під час ночі музеїв. І ми відчинимо ними нові двері обсерваторії!

Рік 2015-й

Кожен, хто піднімається на Попа Івана вже вкотре, по-доброму заздрить тим, перед ким видовище обсерваторії на вершині гори відкривається вперше. Від нього справді перехоплює подих. Над ротондою привітно майорить синьо-жовтий прапор, внизу у підніжжя будівлі кілька хрестів та ще одна капличка. А ще величезні дерев'яні два столи, які дуже рідко бувають порожніми. За ними збираються всі, хто сходить на гору. Новий рік в обсерваторії щороку зустрічають декілька десятків осіб, а на Івана Купала та День незалежності туристів біля столів збирається ще більше.

Традиційно показує і розповідає делегації про кожний куточок дивовижної споруди архітектор Володимир Ідак. Багато десятків років тому він уперше побачив напівзруйновану обсерваторію на вершині гори. Саме тоді її відродження стало головною метою його життя. Коли архітектор простягає руку й по темних напівзруйнованих сходах тягне на самий верх, показуючи то фрагмент паркету, який залишився з 1938 року, то унікальне утеплення з коркового дерева, то купу труб, якими до приміщень подавалася вода та ще невідомо що, бо труб забагато, геть забуваєш про час і реальність. І про страх, коли раптом разом із ним опиняєшся вже на даху ротонди, тримаючись лише за держак прапора. Здається,

70

Володимир Ідак

ось воно, небо, тільки руку простягни. А навкруги така краса, яку описати словами просто неможливо: всі вершини Карпат – у тебе на долоні.

На жаль, улітку 2013 року жодні роботи тут не велися через відсутність фінансування, – приводить до тями архітектор, повертаючи з-під хмар на тверду землю. – Натомість між Прикарпатським університетом та Управлінням Державної служби з надзвичайних ситуацій у Івано-Франківській області 7 липня 2013 року було укладено угоду про створення окремого рятувального поста на базі кількох кімнат обсерваторії. Роботу було відновлено лише в листопаді. Зокрема, облаштовано для житла працівників кімнату на першому поверсі (вбито кладку і встановлено вікно, змонтовано полицки, стіл та лежачки), встановлено балки перекриття та підлогу другого поверху башти, віконні отвори закрито дошками та цеглою, щоб захистити будівлю від снігу, встановлено каркас із металу й деревини для тимчасового дашка над баштою, де колись стояв телескоп. Його перекрито фанерою та руберойдом.

Наступного 2014-го протягом теплого сезону знову фундаментальних робіт не проводили. Лише у травні встигли замінити пошкоджений льодом руберойд на витриваліший. Основні роботи продовжили аж наприкінці серпня. Перекрили коридор над другим поверхом, вимувували заново значний сегмент кладки у північній стіні башти, яка випала через ерозію (для цього зі схилів принесли чимало каміння), вичистили ще дві кімнати для проживання. Встановили вікна в тамбурі основи та на другому поверсі башти, заклали цеглою маленьке віконце при сходках з першого на другий поверх. Торік у середині вересня також працювала бригада бляхарів. Вони змонтували систему водозливу по периметру даху та накрили бляхою всі незакінчені раніше сегменти. Ще встановили двері при виході з башти і два вікна на сходках. Ну, а в

листопаді вичистили залишки цементу та старого перекриття даху колишньої котельні, де тепер розташується рятувальний пост. Встановили вхідні металеві двері, які зачиняються на ключ.

Рік 1963-й

Після того, як 31 грудня 1939 року на вершину Попа Івана піднявся академік АН УРСР Олександр Орлов, який перший у СРСР обстежив цей об'єкт, радянська влада, попри його захоплені відгуки, прийняла рішення обсерваторію не використовувати. З неї витягли все, що залишилися передовсім з даху зникла мідна бляха. Кажуть, що дзвіночки на всіх місцевих корівках, а також чани для бануша в хазяйновитих тутешніх гуцулів відліті саме з міді даху обсерваторії.

Однак 1963 року про обсерваторію знову згадали. Й Івано-Франківська організація «Облпроект» обстежила цей об'єкт.

– Тоді ще багато чого збереглося, і ними був розроблений комплексний проект, – розповів «Вічу» архітектор Володимир Ідак. – Проект 1963 року передбачав не лише відновлення, а й розширення, будівництво додаткових об'єктів. Зокрема, великої акумуляторної станції. Планували побудувати навіть овочеховище для забезпечення життєдіяльності персоналу. Передбачалося, що встановлять ємності для мазуту, щоб забезпечувати потреби котельні. Тут мали бути газогенераторна станція, водопровідна вежа, госпблок, вертолітний майданчик, навіть об'єкт для встановлення радіоантени. Тобто плани були грандіозні.

– Так, на початку 1960-х років розроблялася проектно-кошторисна документація за завданням КДБ. Проте кінцева мета об'єкта так і не була чітко визначена, – пояснює «Вічу» ректор Ігор Цепенда. – Документація була повністю готова, але на якомусь етапі прийняли рішення не реалізовувати проект. Цілком можливо, що це було пов'язано з розміщенням РЛС у Мукачевому. На початку 1990-х уже в незалежній Україні на рівні Івано-Франківської облдержадміністрації до ідеї відновлення обсерваторії повернулися. У 1995–1997 роках підготували проектну документацію, яка передбачала різні елементи розбудови. Але вона нами також не використовуватиметься, бо в ній припустилися тих самих помилок, що й у 1960-х. Через рік після того, як в 2007-му питання порушили два університети та облрада, наша мрія дістала підтримку президентів, і вже в 2010-му було розпочато підготовку проектно-кошторисної документації для консервації об'єкта й на це отримано перший транш від Міністерства культури Польщі – близько 20 тисяч доларів. Паралельно готувалася документація консалтингової

фірми з Кракова для використання об'єкта та його функціонування.

А загалом вартість робіт з відбудови обсерваторії «під ключ» оцінюється в майже 900 тисяч євро.

Рік 2015-й

– Працюємо над тим, щоб цього року побудувати огорожу. Таку, якою вона була в 1939-му. І хочемо, щоб наступного року почали функціонувати сонячні батареї, які плануємо встановити на зовнішньому боці цієї огорожі, – поділився найближчими планами Ігор Цепенда. – Також тут поставимо браму й двері (показує на центральний вхід до обсерваторії). У вересні один із випускників за спеціальністю «географія» виїжджає на стажування у Варшавський університет, щоб пізніше сюди повернутися й працювати.

– 2018-го запрацює обсерваторія, – обіцяє Ігор Цепенда, підсумовуючи вже перед усіма учасниками проекту почуте й побачене. – Цей об'єкт використовуватимуть дослідники з Польщі та України. Прикарпатський і Варшавський університети визначили п'ять основних напрямів. По-перше, плануємо створити біостаціонар із досліджень флори і фауни Карпатського національного парку. По-друге, це метеорологія. По-третє, сейсмологія. По-четверте, астрономія. Й, по-п'яте – туризм. Додатково тут працюватиме польсько-українська рятувальна служба, яка має розширитися в рамках Карпатського євро регіону, адже туристи саме з цих країн найчастіше відвідують Карпати й іноді потребують допомоги.

– Директор Маліцький так багато всім розповідає про ключі від обсерваторії, – далі сміється ректор. – Тому ми сьогодні вручаємо йому ключ! Поки що не від центрального входу, а лише від приміщення рятувальної служби. Але обіцяємо: скоро буде й головний ключ!

Ян Маліцький